

یکی از مهم‌ترین وظایف سیاست‌گذاران شهری این است که فضای مناسبی برای ایفای نقش مادرانگی فراهم آورند، درست به این معنا که طرح‌ها و برنامه‌های شهری متناسب با تقدم و اولویت بهره‌مندی مادران و کودکان از فضاهای شهری در یک محیط امن و مفرح باشد

دکتر
محدثه
جزالی

دبیر انجمن علوم
سیاسی
خراسان

صدف

دست در دست فرزند گاهی به آسمان نگاه کن

فضاهای شهری چقدر در سلامت مادران تأثیر دارند؟

کردن علائق شخصی آن‌ها به اعتلای خانواده و ایجاد انگیزه در فرزندان ایشان منجر شده است. بر همین اساس باید این قالب نادرست را که در آن مادر نیازها و علائق خود را فدای اولویت بخشی به تأمین نیازهای فرزندان می‌کند به فراموشی سپرد. در یک خانواده سالم، زنان خانواده به‌ویژه مادر مانند سایر اعضای خانواده دارای نیازها و علائقی هستند که تأمین آن‌ها به طور مستقیم بر کیفیت زندگی همه اعضای خانواده اثر می‌گذارد. شاید در تلاش برای اصلاح چنین کلیشه‌های نادرستی که در آن تصویر یک انسان آرمانی را در جایگاه مادر نشانده است، بتوان به شکوفایی استعدادها و توانمندی‌های زنان، که جامعه امروز به آن به شدت نیازمند است، چشم امید داشت.

با در نظر گرفتن چنین صلاح‌دیدهایی است که فضاهای شهری روز به روز درهای خود را به روی زنان و مادران گشوده‌تر کرده‌اند. فضای کوچک خانه‌های امروزی و بمباران خبری که با پیشرفت فناوری حاصل شده است، نیاز به گذراندن فراغت را بیش از پیش ضروری ساخته است. همه‌گیری کرونا و ایجاد محدودیت‌های رفت‌وآمد برای سفر به‌ویژه در فصل تابستان که به صورت سنتی زمان مناسب برای مسافرت در کشور ما بوده، مزید بر علت شده و بر اهمیت فضاهای شهری افزوده است. در حقیقت، افزایش تعداد فضاهای مختص زنان با عناوین پارک‌های بانوان و هم‌چنین فضاهای گسترده‌تر تفریحی مانند کوهسار، زیست‌پارک، پارک کودک و مادر و... می‌تواند مأمور و ایستگاهی برای گریز از بحران‌های ریز و درشتی باشد که سلامت روان همه افراد جامعه را تهدید می‌کند.

به جز ایجاد تعامل‌های اجتماعی و بسترسازی برای مروادات فردی و گروهی، فضاهای شهری می‌توانند تأمین‌کننده بخش عمده‌ای از نیازهای شهروندان به‌ویژه زنان و دختران باشند. اینکه از امکانات موجود چه‌گونه بیشترین بهره را ببریم مسئله‌ای است که به سیاست‌گذاران شهری برمی‌گردد. به نظر می‌رسد در سال‌های گذشته گام‌های مؤثری در این مسیر برداشته شده است، ولی هم‌چنان فاصله بسیاری تا تأمین خواست‌ها و نیازهای زنان و دختران وجود دارد. برای نمونه، فرهنگ سراها و پارک‌های بانوان، تنها مکان‌هایی برای حضور شهروندان و زنان هستند بدون آنکه به چه‌گونه گذران زمان زنان در این فضاها اندیشیده شده باشد. تعبیه فضاهایی برای گفت‌وگو، آموزش، یادگیری و ورزش‌های مفرح و هیجان‌انگیز هم‌چنان در این فضاها خالی است.

به طور خلاصه، فضاهای شهری در هر شکل و شمایل، بر سلامت روح و روان و روحیه شهروندان اثرگذارند. مادران به‌عنوان تربیت‌کنندگان نسل بعدی نه‌تنها باید به بهداشت روان خود اهمیت دهند بلکه باید کودکان و فرزندان خود را برای حضور در جامعه آماده سازند. تفرجگاه‌ها و فضاهای شهری مکان‌هایی هستند که می‌توانند از طریق ایجاد شرایط لازم به محیطی ایده‌آل برای فراغت و آموزش تبدیل شوند. در زمانه‌ای که بحران‌های گوناگون از همه‌سو ما را محاصره کرده‌اند، سلامت روان زنان و مادران از مؤلفه‌های مهم زیست شهری ماست و از طریق توجه به فضاهای شهری می‌توان به ایجاد وضعیتی بهتر برای همه شهروندان به‌ویژه زنان و مادران کمک کرد.

تلخی پشت تلخی! انگار روزهای تلخ، پایانی ندارد. این را اخبار زرد و سیاه این روزها نشان می‌دهند. اسب کرونا با سوبه‌ها و جهش‌های گوناگون هم‌چنان می‌تازد. واکسن و بدعهدی فروشندگان و بداقبالی تولیدکنندگان نیز نتوانسته است این اسب سرکش را مهار کند. بی‌آبی و خشک‌سالی این تابستان داغ، که با قطعی برق و آب در نواحی گرم کشور همراه شده، اهالی مناطق جنوب و جنوب غرب کشور را متأثر کرده است. در چنین فضایی حس هم‌دردی ما معطوف به هم‌وطنانی می‌شود که با مشکلات بیشتری در مقایسه با خودمان دست و پنجه نرم می‌کنند. اما واقعیت این است که چرخ زندگی از حرکت نمی‌ایستد. یکی از مهم‌ترین وظیفه‌های زنان و مادران در چنین مواقع استرس‌زایی محافظت از خانواده، تلطیف فضا، ایجاد آرامش به‌ویژه برای کودکان و نوجوانانی است که هنوز برای درک بحران‌ها و رویارویی با آن‌ها آماده نیستند. از چنین چشم‌اندازی فضاهای شهری می‌توانند محیط مناسبی باشند که در مواقع بحرانی به کمک خانواده‌ها می‌شتابند تا دمی فارغ از همه خوب و بد دنیای اطراف، به خود بپردازند.

فضاهای شهری عرصه‌هایی هستند که داستان زندگی جمعی مادر آن‌ها جریان دارد. آشنایی‌ها، دیدارها، خاطره‌ها و به‌طور کلی تعاملات اجتماعی و مروادات فرهنگی در آن رقم می‌خورد و از این زاویه است که این فضاها می‌توانند نقش مهمی در افزایش میزان سرمایه اجتماعی در میان شهروندان داشته باشند. هم‌چنین فضاهای عمومی در شهر، بستر شکل‌گیری و تقویت ارتباطات اجتماعی در جهت برقراری حس امنیت و اعتماد در فضای عمومی است. از طرفی دیگر، مکانی مهم برای شکل‌گیری مراسم آیینی است که کمک شایانی به برقراری روابط اجتماعی و زندگی جمعی می‌کند. حضور مثبت زنان و دختران در کنار کودکان در چنین فضاهایی حس تعلق خاطر و روحیه تعاون و همکاری را افزایش می‌دهد و می‌تواند مکانی برای آسودن و آزادسازی فشارهای روحی و روانی در زمانه پربحران باشد که مادران را مانند سایر افراد جامعه از خود متأثر ساخته است.

مادرانگی، عنصر مهمی در یک جامعه است. به‌ویژه اگر وظایفی چون پرورش و تربیت فرزندان بر عهده مادر قرار گرفته باشد. با این همه، ایفای این نقش با توجه به دشواری‌های امروزه زندگی، نمی‌تواند محدود و معطوف به چهاردیواری خانه‌ها باشد. یکی از مهم‌ترین وظایف سیاست‌گذاران شهری این است که فضای مناسبی برای ایفای نقش مادرانگی فراهم آورند، درست به این معنا که طرح‌ها و برنامه‌های شهری متناسب با تقدم و اولویت بهره‌مندی مادران و کودکان از فضاهای شهری در یک محیط امن و مفرح باشد.

نکته مهم آن است که به خاطر داشته باشیم اگرچه مادری در جامعه ما با مفاهیم ارزشمندی چون ایثار و فداکاری گره خورده است، این به معنای این نیست که مادران «باید» و «حتماً» بین تأمین نیازهای فرزندان و خانواده و دنبال کردن علائق‌های شخصی خود اولویت‌گذاری کنند. به نظر نمی‌رسد تعارضی میان حضور مؤثر در خانواده و توجه به علائق خویش برای زنان وجود داشته باشد، چنان‌که نمونه‌های بسیاری از زنان موفق وجود دارند که دنبال